

ВІД АВТОРА

Дорогий читачу! Я написав цю автобіографічну книжку уже в той час, коли кар'єра футболіста залишилася позаду і я очолив національну Збірну України.

Наша команда улітку 2021 року взяла участь у грандіозному турнірі — чемпіонаті Європи з футболу. Мільйони наших земляків впродовж місяця стежили за матчами збірної у Бухаресті, Амстердамі, Глазго та Римі. Ви всі, українці, вболівали настільки палко, що принаймні половина успіхів на футбольних полях тепер належить вам.

Команда Національної Збірної України — це команда, яка назавжди залишиться у моєму серці.

А в моїх очах назавжди залишаться миттєвості наших тріумфів, сльози від невдач і щасливі обличчя фанатів, які зустрічали нас із новим історичним досягненням — участю у чвертьфіналі «Євро».

Ми досягли високого результату, стали повноцінними членами європейської футбольної родини. Втім попереду ще багато верхівок. І я хочу, щоби після підкорення кожної нової з них ми могли з гордістю усвідомити, що це зробили українці.

Андрій Шевченко

Моєму батькові. Я сумую за тобою, якби тільки ти бачив, якими зростають твої онуки...

Моїм синам. Спробуйте все, аби не жалкувати згодом, не бійтеся зазнати невдачі. Я завжди любитиму вас, підтримуватиму, йтиму пліч-о-пліч з вами. Будьте делікатними, шанобливими й чесними.

Андрій

Нікколо та Аллеґрі, променями світла в серці.

Всім тим, хто не хоче жити, як за підручником. Хто вам сказав, що не можна жити, керуючись своїми інстинктами й емоціями?

Алессандро

ПЕРЕДМОВА. НАШ ШЕВА

Звонимир Бобан

Мені легко писати про Шеву, варто лишень дати змогу проявитися суворій та добрій слов'янській душі. Мені спадає на думку мій партнер по команді, мій брат, прізвище, яке він носить. Величне в Україні прізвище. Тарас Шевченко був поетом з поетів й отцем з отців на прекрасній землі, яка породила для нас цього висококласного россонері* — Андрія Шевченка.

Вперше я побачив його у Загребі у грі між Хорватією та Україною, стикових матчах до Чемпіонату світу 1998-го року.

Увійшовши у гру на останні двадцять хвилин, він завдав нам на правому фланзі трохи клопоту, але ми перемогли 2:0. У матчі-відповіді він нас просто розчавив, забивши два голи за двадцять хвилин, проте, на щастя для нас, VAR** не існувало,

* Гравець футбольної команди «Мілан» (з *итал.* «червоно-чорні»).

** Video assistant referee (скорочено VAR), або відеопомічник арбітра — технологія у футболі, що дозволяє головному арбітру приймати рішення в спірних моментах (прим. ред.).

тож другий гол було несправедливо скасовано. На Чемпіонат ми пройшли, дійшовши аж до бронзових медалей на першому мундіалі, у якому брала участь моя маленька країна.

Але той вечір мене вразив, адже я побачив гравця, що виходив за межі стандартів, був незвичайним.

Хлопця годі було наздогнати, мав і п'яту, і шосту передачу, а м'яч у нього ніби був приклеєний до ноги. Він якось дивно тинявся перше, ніж прискоритись, йшов прямо на противника, проходячи на дриблінгу*, біг як дихав, забивав з легкістю, зберігши цю свою здатність на футбольне життя. Фізично дужий, як віл, точний, як снайпер, грав у футбол невимушено, як самородок, вихований вуличними ґрунтівками. Ми багато обговорювали його в роздягальні: «Спершу був Блохін, а тепер мають ще одного...» — бідкався наш тренер.

А потім він прийшов до нас, у наш любий «Мілан». Я був поряд із ним, у певному сенсі, як старший брат. Спочатку, надто в Італії, всі потребують поряд людину, яка даватиме поради про складний італійський футбол.

Освіченістю, професіональністю, щирим обличчям він полонив усіх.

Спершу в нього була одна проблема, позаяк йому більше хотілося бігти, ніж забивати, але згодом він став робити те, що вміє краще за будь-кого іншого: став смертоносним Шевою. І робив свою справу впродовж багатьох років з такою сталістю, яка слов'янам не властива. Навіть коли зникав з гри на кілька хвилин, м'яч блукав полем і раптом зирк — осьдечки він, забиває. Щойно в захисті з'являється хоч одна щілина — і ось він вже розганяється до спринту й б'є по воротах: лівою, правою, головою, адже Шева вмів забивати всім, чим заманеться.

Коли він повернувся з «Челсі», мені його стан не сподобався, бо ж я знав, що то хибна була ідея, однак, зрештою, він від

* Дриблінг — маневр з м'ячем гравця під час руху в заданому напрямі з метою уникати захисників у спробі перехопити м'яч (прим. ред.).

того нічого не втратив, бо все, що було раніше, було грандіозним та незабутнім.

Після закінчення кар'єри, ментального усамітнення, яке, між іншим, властиве нам усім, Андрій з хлопчини став чоловіком. Разом з американською дружиною і чотирма синами створив дивовижну родину, ставши прекрасним батьком та чоловіком. А зі своєю збірною України став справжнім тренером.

Однак, одне йому ніколи не доводилося здобувати, адже він споконвіку це мав — *слов'янську душу*. Справжню, щиру, сповнену нескінченних золотавих нив.

І, добренько поміркувавши, маю виправити речення, з якого почав: моє життя вирізняється безліччю друзів, які були моїми партнерами, і децицею партнерів, які стали братами. А міркуючи про нього, маю на гадці геть окремий вимір, що не стосується ні перших, ні других. Міркуючи про нього, розмірковую про життя, про наш час, про мого Шеву.

«Сала дель Каміно» була місцем, де зазвичай збиралася вся команда. Осередком, куди стікались усі джерельця з «Міланелло»^{*}. Місцем, куди час від часу навідувався Сільвіо Берлусконі, і, сівши за піаніно, зачинав грати. Серце спортивного комплексу.

П'ятого листопада 1997-го тут зібралося чимало футболістів, зокрема і я. На каналі перед телевізором. Теревенили й чекали. На матч «Барселона» — «Динамо» (Київ) у Лізі Чемпіонів. Хотіли побачити нападника, якого, як пліткували, рано чи пізно міг придбати «Мілан». Ми хотіли побачити Андрія Шевченка.

Гол. Гол. Гол. Наприкінці першого тайму він вже наколотив їх три. На «Камп Ноу»^{**}. Паплюжив світовий футбольний Храм. Хтось вимкнув телевізор, поклавши на місце пульт. Решта сорок п'ять хвилин вже нічим нас не здивує. Добраніч хлопці, солодких снів.

Шева стане одним з нас. Шева нас потребуватиме. І дійсно, коли він приїхав до нас, то здавався чужорідним тілом, принаймні впродовж перших тижнів. Він був людиною геть з іншої культури. Наприклад, пообідавши, підводився й хотів піти до своєї кімнати, тож ми пояснили йому, що в італійському клубі так не можна, що ми виходимо з-за столу всі разом, по тому, як доїсть останній гравець. Він звик бути більш незалежним й менш схильним до спільних дій. Час від часу ми жартували: раптом підводилися з-за столу всі гуртом, він вскакував з місця, ладний стати знов до справи (у нього завжди

* Спортивний центр «Міланелло» — навчальний майданчик італійського футбольного клубу «Мілан» (прим. ред.).

** «Камп Ноу» — стадіон ФК «Барселона» (прим. ред.).

була купа усіляких справ...), а насправді ще не всі закінчили трапезу.

— Андрію, сідай...

Він сердився, бо не любив, коли над ним жартують.

А на полі нарікав, що наші тренування тривають годину двадцять, а він звик у Лобановського до тривалих тренувань, що сягали навіть трьох годин. А ми натомість нарікали, що впродовж цієї години двадцять він не мчав сто кілометрів на годину. Він звик до крейсерської швидкості, вправ, розтягнених у часі, тож тренування, до яких він звик, більше скидались на випробування на витривалість, ніж на спринт. Якось я спитав його: «Чому ти кажеш, що ми замало працюємо, а сам не тренуєшся на сто відсотків?» У Києві він мав радше вижити, аніж померти, а у «Мілані» довелося видати все й відразу задля перемоги. Зрозумівши все, він швидко пристосувався й навчився, а це очевидне свідчення великого розуму. Він встав наш світогляд, а решта — то вже історія. Решта — то перемоги та слава.

Ненавдив програвати, хай то фінал Ліги Чемпіонів чи гра в пінг-понг з восьмирічним сином нашого партнера по команді. Коли випадала нагода перемогти, для нього не існувало чоловіків чи дітей, лише суперники. Не вбачав жодної різниці й нікому не потурав. То був неповторний футболіст, якого неможливо було порівняти ні з ким, спущеним нам на поля Богом футболу: через його манеру буття, гру, його інстинкти, те, як проживав кожний матч. Якби мене хто спитав, як забиває Шева, я б на те запропонував вмотитися зручненько й приготуватися до довжелезної розповіді: правою, лівою, головою, на льоту, чатуючи, як хижак, на швидкості, з хитрістю, п'ятою, носком, раптово змінюючи напрям руху. Він не вписувався в жодну категорію, Шева — це Шева, а інші — то інші.

Якось, перебуваючи вдома, побачив в ефірі передачу, у якій показували всі голи, які він забив за «Мілан». І враз мені спало